

§ 8

INTERPELLAŠUVDNA/INTERPELLATIO

Sámedikki dievasčoahkkin guovvamánu 23 – 26 beivviid 20221
Sametingets plenum 23 – 26 februari 2021

1. Lars Jon Allas
  - Šluhttema ja čađahanmearrádusa birra
Angående inhibition och verkställighet

Interpellation.

TILL vardera

Sametingets styrelseordförande

och

Rennäringsnämndes ordförande.

Från Lars Jon Allas.

Min interpellation utgår från bilagd handling från sametingets kansli i ärendet med sametingets beslut om inhibition i frågan om val av ordförande för sameby. Det är sametingets beslut och handläggning av ärendet i myndighetsutövning som gäller för min interpellation.

Frågan är av stor principiell betydelse, om samebyar i Sverige är berättigade att fritt utse sina förtroendevalda företrädare eller inte.

Har sametinget rätt att besluta om verkställighetsförbud i valfrågor som sker på samebyarnas möten?

I Lag om de svenska lapparnas rätt till renbetes i Sverige; given Stockholms slott 18 juli 1928. § 13 reglerades hur man skulle utse ordningsman för lappby och i samma paragraf framgick det, citat, *Det ankommer på Konungens befallningshavande att pröva den valdes lämplighet för befattningen samt, därest han finnes lämplig, meddela honom förordnande men i annat fall föreskriva nytt val.* Slut citat. 1928 års lag upphörde att gälla i och med tillkomst av 1971 års Lag om rennäringslagen 1971:437.

I 1971 års rennäringslag kom en förändring på synen av samer och i synnerhet av renskötare, och där fick lappbyn ny benämning och fritt utse sina förtroendevalda.

Genom Sametingets inhibitions/ verkställighetsbeslut återinförs 1928 års lag om val av samebyns förtroendevalda.

Anser ni att detta är godtagbart?

Sametingets motivering till sitt beslut är till viss del att jämställa samebyn med lagen för ekonomisk förening.

Anser ni att en sameby skall likställas med en ekonomisk förening i lagens bemärkelse?

Sametinget har genom sitt beslut om inhibition fråntagit sameby medlemmars rätt att utöva sina demokratiska rättigheter att i fria val utse sina företrädare.

Anser ni att sametingets agerande är i enlighet med lag och demokratiska grundregler att en samebys enhälliga beslut i en valfråga kan inhibiteras av sametingets myndighet?

Vad tänker ni göra för att rätta till detta rättsövergrepp?

Lars Jon Allas, sametingsledamot.

BESLUT

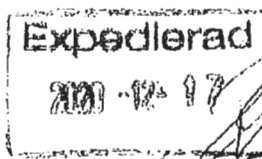
Datum
2020-12-17

Sametingets beteckning
Dnr 6.2.4-2020-1738

Bilaga
L7A

Sámediggi
Sámedigge
Sámediggle
Sámedigle

per post till [redacted] per post till [redacted]

Överklagande av beslut på extra årsstämma, prövande av inhibition

Sametingets beslut

Sametinget beslutar att [redacted] stämmobeslut den 3 december 2020, punkten 7, val av ordförande, tills vidare inte ska gälla.

Yrkandet

[redacted] har i överklagande som inkommit den 15 december 2020, överklagat samebyns beslut vid extra stämma den 3 december 2020 att välja [redacted] som ordförande för samebyn.

[redacted] har yrkat att det överklagade beslutet ogiltigförklaras och yrkat inhibition av det överklagade beslutet.

Utvecklande av grunderna

[redacted] anför att [redacted] inte är renskötande medlem i [redacted] sameby. Han anför vidare bland annat att [redacted] är renskötande medlem i [redacted] sameby. Även om det av samebyns stadgar inte framgår att ordföranden måste vara medlem i samebyn måste det anses som självklart då stadgarna förutsätter detta. [redacted] hänvisar även till att det är ett krav att en styrelsemedlem för en styrelse i en ekonomisk förening också är medlem i föreningen.

Till utvecklande av skälen för inhibitionsyrkandet anför [redacted] bland annat att det är för att säkra att känslig information inte kommer till [redacted] samebys kännedom.

Sametingets beredning av ärendet.

Sametinget har den 16 december 2020 förelagt samebyn att yttra sig över överklagandet.

Gällande rätt om inhibition

Enligt 48 § den nya förvaltningslagen (2017:900) får överinstansen bestämma att det överklagade beslutet tills vidare inte ska gälla. Av förarbetena till bestämmelsen (prop 2016/17:180 s 337) framgår att bestämmelsen har samma innebörd som motsvarande bestämmelse i 1986 års förvaltningslag.

Enligt doktrin (Förvaltningslagen med kommentarer, Hellners och Malmqvist, tredje upplagan, Nordstedts 2010, sidan 374) har Högsta förvaltningsdomstolen ibland annat i RA

Adress
Sametinget
Box 90
981 22 KIRUNA

Telefon
0980-780 30
Telefax
0980-780 31

E-post
kansli@sametinget.se
Hemsida
www.sametinget.se

2007 ref 22 utvecklat ett resonemang som innebär att frågor om inhibition bör bedömas med ledning av följande frågeställningar:

- hur sannolikt är det att överklagandet kommer att bifallas,
- vilken betydelse det kan ha för klaganden att ikraftträdandet skjuts upp i väntan på den slutliga prövningen, och
- om det finns några motstående intressen som talar för ett omedelbart ikraftträdande.

Hellners och Malmqvist anför vidare (se a a s 374f) att för att klarlägga hur sannolikt det är att överklagandet kommer att bifallas måste man göra en preliminär bedömning av sakfrågan. En förutsättning för inhibition bör i allmänhet var att graden av sannolikhet är ganska hög. Kraven för inhibition kan dock ställas lägre, om det överklagade beslutet är av sådan karaktär att en verkställighet inte kan bringas att återgå eller om det annars är av stor betydelse för den klagande att ikraftträdandet skjuts upp i väntan på den slutliga prövningen. I fall då beslutet är mycket ingripande för klaganden och verkställigheten kan ställa till skada som är svår eller omöjlig att reparera – om beslutet upphävs vid den slutliga prövningen – bör reglerna om inhibition ges en tämligen generös tillämpning. Verkställigheten bör då stoppas, om utgången framstår som oviss. En förutsättning för detta bör dock vara att det inte finns något motstående intresse som talar för att beslutet ändå ska gälla omedelbart t ex en risk för att någon enskild kommer till skada genom att en verksamhet får fortsätta i väntan på den slutliga prövningen av överklagandet.

Samebyns stadgar och tillämpliga bestämmelser i rennäringslagen

Av samebyns stadgar (4 §) framgår att samebyns styrelse består av ordförande och fyra andra ledamöter jämte två suppleanter, att styrelsen inom sig utser vice ordförande samt att styrelsen är beslutsför då ordföranden eller vice ordföranden och minst två ledamöter är närvarande.

Enligt 49 § första stycket rennäringslagen (1971:437) ska styrelsen bestå av ordförande och ytterligare en eller flera ledamöter som utses på bystämma. En styrelseledamot får inte vara underårig eller ha förvältare enligt 11 kap 7 § föräldrabalken.

Sametingets överväganden vid prövningen av inhibitionsyrkandet

Sametinget kan inledningsvis konstatera att frågan om det är ett krav att vara medlem i samebyn för att kunna vara valbar till samebyns styrelse inte kan utredas inom den tidsfrist inom vilken inhibitionsyrkandet bör avgöras. Sametinget noterar dock att rennäringslagen i frågor som rör dess styrelse i stora delar haft lagen om ekonomiska föreningar som förebild och att de sakkunnigas förslag i 1971 års rennäringslag innehöll ett krav på att ledamöt i styrelsen ska vara medlem i samebyn, men att detta tagits bort utan motivering i propositionen (se prop 1971:51 s 178 och s 270 f).

Sametinget noterar vidare att [redacted] sameby gränsar emot [redacted] sameby och att det i många sammanhang kan föreligga motstridiga intressen i enskilda frågor som byarna har att hantera, t ex i frågor som rör ersättning enligt viltskadeförordningen.

Adress	Telefon	E-post
Sametinget Box 90 981 22 KIRUNA	0980-780 30 Telefax 0980-780 31	kansli@sametinget.se Hemsida www.sametinget.se

Vid prövningen av inhibitionsyrkandet konstaterar Sametinget att det inte kan uteslutas att Sametinget i sin slutliga prövning av stämmobeslutet kan komma att upphäva detta – även om det nu inte går att avgöra hur sannolikt det i så fall skulle kunna anses vara. Sametinget konstaterar vidare att betydelsen för samebyn av att beslutet tills vidare inte ska gälla kan vara stor och att konsekvenserna av beslutet alltjämt skulle gälla är svåra att reparera i efterhand. Mot bakgrund av att samebyns styrelse är beslutsför utan sin ordförande bedömer Sametinget att det inte finns några starka motstående intressen som talar för att stämmobeslutet ska vara i kraft. Sammanfattningsvis finner alltså Sametinget att stämmans beslut att utse [REDACTED] till ordförande för samebyn tills vidare inte ska gälla.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas, se anvisningar på sista sidan.

Medverkande i beslutet

Detta beslut har fattats av tillförordnade kanslichefen Anita Kitok efter föredragning av verksjuristen Peter Engström.

Anita Kitok

Anita Kitok

Peter Engström

Expedieras: [REDACTED] en

Kopia: [REDACTED]

Adress
Sametinget
Box 90
981 22 KIRUNA

Telefon
0980-780 30
Telefax
0980-780 31

E-post
kansli@sametinget.se
Hemsida
www.sametinget.se

Interpellašuvdna 1,117-2020-184

Jearaldat

Sámedikki inhibišuvnna/čadahanmearrádusa bokte, gustogoahhtá 1928 jagi láhka fas čearu luohttamušolbmuid válljema ektui. Atnibehtet go dán dohkálažžan?

Sámediggi
Sámedigge
Sámedigge
Saemiedigkie

Inhibišuvdna ii mearkkaš ahte fámohuhtta duomu dahje mearrádusa, muhto ahte mañida mearrádusa čadaheami.

Inhibišuvnna geahččalemiin vihkkedallá sierra berošteaddjjoavkkuid gaskkal. Dássetvuoda ferte maid váldit vuhtii, ja dan lea Sámediggi dahkan dán áššis .

Nuppevuoru lea dárbblaš ahte dieđihit fargga inhibišuvnna áššis, nu ahte mearrádus ii vahágahte eambo.

2 Atnibehtetgo ahte čearru galgá biddjot seammá dássái go ekonomalaš searvi lága dulkojumi mielde?

Leat stuora earuhusat čearu ja ekonomalaš searvvi lágaid gaska.

Vuomis/ čearus lea Boazodoallolága BDL mielde iežas assosiašuvdna riektehápmi.

Lea boazodoalloláhka mii hábme čearu doaimma iige láhka ekonomalaš servviid birra.

Vuomis dehe čearus ii sáhte eará doaimma leahkit go boazodoallu, ekonomalaš servviin sáhttet leahkit iešguđetlágán doaimmat

3 Atnibehtet go ahte Sámedikki bargovuohki čuovvu lága ja demokrátalaš vuoddonjuolggadusaid, ahte čearu ovttajienalaš mearrádus váлгаáššis sáhtta inhiberejuvvot sámedikki eiseválddi bealis?

Boazodoallolága 97§ 2 oasi jelgii sáhtta váidit vuomi/čearu jahkečoahkinmearrádusa Sámediggái.

Hálddahuslága 48§ jelgii oažžu bajit instánsa mearridit ahte váidaleaddji mearrádus ii galgga leat čuožžovaš dahje gustot.

4. Maid áigubehtet dii bargat njulgen dihte dán riektarihkkuma?

Sámediggi lea mearridan ahte doalahit čearu mearrádusa ja hilgu váidaga.

Per Olof Nutti

Dearvvuođat/Med vänliga hälsningar

Ellá Nilsa Biete Ber Ovlá

Per Olof Nutti

President. Sámedikki Stivraságadoalli/Styrelseordförande

Interpellation 1,117-2020-184

Fråga

1, Genom Sametingets inhibition/verkställighetsbeslut återinförs 1928 års lag om val av samebyns förtroendevalda. Anser ni att detta är godtagbart?

Sámediggi
Sámedigge
Sámedigge
Saemiedigkie

Inhibition medför inte att domen eller beslutet upphävs, men att beslutet ska avvaktas med att utföras och inte får verkställas.

En prövning av inhibitionen innebär att olika intressen bedöms mot varandra. Man måste även ta hänsyn till likaberättigande, och det har Sametinget gjort i detta ärende.

Under vissa omständigheter måste en inhibition beredas skyndsamt, för att undvika att beslutet medför större skada i ärendet.

2 Anser ni att en Sameby skall likställas med en ekonomisk förening i lagens bemärkelse

Det är stora skillnader mellan samebyns och en ekonomiska förenings verksamhet.

En sameby har rennäringslagen som associativ rättsform.

Det är rennäringslagen som reglerar samebyns verksamhet, och inte Lagen om ekonomiska föreningar.

Samebyn kan inte bedriva annan verksamhet än renskötsel medan ekonomiska föreningar kan bedriva olika verksamheter.

3 Anser ni att Sametingets agerande är i enlighet med lag och demokratiska grundregler att en samebys enhälliga beslut i en valfråga kan inhibiteras av sametingets myndighet?

Enligt rennäringslagen § 97:2 kan samebyns årsmötesbeslut överklagas till Sametinget. Enligt Förvaltningslagens § 48 får överinstansen bestämma att det överklagade beslutet tills vidare inte ska gälla.

4. Vad tänker ni göra för att rätta till detta rättsövergrepp?

Sametinget har beslutat att samebyns beslut kvarstår.

Dearvvuodat/Med vänliga hälsningar

Ellá Nilsa Biete Ber Ovlá

Per Olof Nutti

President. Sámedikki Stivraságadoalli/Styrelseordförande

Sámediggi
Sámedigge
Sámiidiggiie
Saemiedigkie

2021-02-07

Svar på interpellation från Lars-Jon Allas

Sametinget har inhiberat ett beslut från en samebyns årsstämma gällande val av ordförande. Beslutet överklagades till Sametinget.

Med inhibition avses att ett beslut, vilket annars gäller omedelbart, ska avvaktas med att utföras och tillsvidare inte får verkställas. En överinstans, Sametinget i det här fallet, kan besluta om inhibition. Inför ett beslut om eventuell inhibition ska det övervägas hur sannolikt det är att överklagandet kommer att bifallas, vilken betydelse det kan ha för den klagande att ikraftträdande skjuts upp i väntan på den slutliga prövningen och om det finns motstående intressen som talar för ett omedelbart ikraftträdande.

Grunderna för överklagan och inhibitionsyrkandet var att beslutet enligt klaganden skulle bryta mot rennäringslagen och samebyns stadgar. I överklagan redogör klaganden att det i samebyns stadgar inte framgår om ordförande i samebyn kan vara en renskötande medlem från en annan sameby. Klaganden redogör som grund för inhibition att säkra information om samebyns ekonomi och renskötselstrategier och de enskildas privata ekonomi.

Vid en fråga om inhibition ska överprövande myndighet bedöma vilken skada som beslutet kan innebära till dess att beredningen av överklagan gjorts och om konsekvenserna av beslutet skulle bli svåra att reparera i efterhand.

Det är rennäringslagen §38 som reglerar att samebyn ska upprätta stadgar samt vad stadgar ska innehålla. Samebyn har sedan fritt att utforma stadgar utefter samebyns egna förutsättningar. Samebyarna kan själva i sina stadgar sätta upp förutsättningar på val av styrelseledamöter. Sametinget prövar sedan att stadgarna tillkommit i föreskriven ordning och att de inte strider mot lag eller författning. Det saknas bestämmelser i rennäringslagen om en annan än samebyns medlemmar kan väljas till ordförande, vilket innebär att samebyn har möjlighet att välja den som samebyn finner lämplig.

Även om rennäringslagen har haft lagen om ekonomiska föreningar som förebild och att de sakkunnigas förslag till 1971 års rennäringslag (1971:437) innehöll ett krav på att en ledamot i styrelsen ska vara medlem i samebyn så togs förslaget bort i propositionen, så konstateras det att det varit lagstiftarens mening att inte uppställa något krav på att en ledamot i styrelsen ska vara medlem i samebyn. Vilket kan antas att samebyn själva kan välja ordförande och ledamöter till styrelsen.

Sametinget konstaterade i sin bedömning att det inte kan uteslutas att Sametinget i sin slutliga prövning av stämmobeslutet kan komma att upphäva detta och att konsekvenserna kan vara svåra att reparera i efterhand och att samebyn var beslutsför utan ordförande. Sametingets beslut om inhibition överklagades inte och därför har inte det prövats rättsligt om det var rätt av Sametinget att fatta beslut om inhibition.

Interpellanten har ställt en del frågeställningar

Sámediggi
Sámedigge
Sámieliggie
Sáemiedigkie

2021-02-07

Sametinget har att förhålla sig till rennäringslagen där det inte finns krav på att förtroendevalda ska vara medlem i samebyn men att det kan regleras i stadgar. Sametinget har också i senare beslut avslagit överklagan och upphävt beslut om inhibition.

En sameby är en ekonomisk och administrativ sammanslutning som regleras i rennäringslagen. Även om lagstiftaren har haft ekonomiska föreningar som förebild så kan inte samebyn likställas med ekonomiska föreningar som har huvudmål att främja medlemmarnas ekonomi medan en sameby har till ändamål att för medlemmarnas gemensamma bästa ombesörja renskötseln inom byns betesmarker.

Ett beslut om inhibition har i praxis i allmänhet ställts upp ett krav på tämligen hög grad av sannolikhet för att avgörandet kommer att ändras i sak. Sametinget ska vid varje enskild begäran av inhibition beakta regler för inhibition. Sametinget ska även beakta att samebyns årsstämmor har fattats med majoritet och ska pröva varje överklagningsärende i förhållande till vad den klagande anger för grunder. Generellt sett kan sägas att samebyarnas beslut är uttryck för samiskt självbestämmande att själva få välja sin ordförande. Det kan medföra att myndigheten som överprövande instans bör iaktta stor försiktighet och noga väga skälen för klagan innan man eventuellt upphäver stämmans beslut.

Sametingets verksamhet kan alltid förbättras genom uppföljning hur ärenden hanteras samt att Sametinget kan kvalitetssäkra beslut innan dessa fattas i syfte att säkerställa den rättssäkerhet och kvaliteten i myndighetens beslut.

Marita Stinnerbom

Marita Stinnerbom

Rennäringsnämndens ordförande.